

Gallander vagy Miklóstárna Hodruson.

Gallander Hodruson a *Birnbaumtárna* felett a völgy keleti lejtőjébe hajtott tárna, mely *Miklós-* vagy *Nicolaitárna* néven is ösmeretes, egyike a legrégebb műveknek; már 1497-ben, Röscl Erasmus kamaragrófsága alatt feljegyeztetett, hogy Lütz

Jánosnak adományoztatott „an dem Galander in der Hodritz unten an dem Pach anzufangen“ egy altárna 6 kutatással.¹⁾

A tárna ezután valószínűleg elhagyatott, mert 1510-ben ismét előfordúl feljegyezve, hogy Feierabend István bírósága alatt Rösel Erasmus esküdtnék és tanácsosnak adományoztatott egy altárna „am Galander unter den Steig“.²⁾

Az adományozás azonban csak az altárnára vonatkozott, mert a *Miklósbánya* aknaszerű művelése sokkal régibb eredetű, és 1514-ben már nagy kiterjedéssel bírhatott, minthogy a szomszédos altradschachti művelésekhez igen közel jutott, és e két szomszédos bánya már régebb idő óta perlekedett egymással a határ miatt. 1554 szeptember 15-én írja Körmöcz város tanácsa a selmeczieknek, hogy Zubernik Mátyás úgy nyilatkozott előttük, hogy mikor ő 40 év előtt tehát 1514-ben az *Altradschachtban* dolgozott, Alber András sáfár beszélte, hogy az altradschachtiak a Nicolaischachtiakkal mindig ellenséges lábbon állottak (Khriegsarbeit geführt). Az Altradschachtiak egyszer 600 frt értékű érczet vágtak ki a *Nicolaischacht* telkéből. *Altradschacht* mélyebb volt, és 4 lóval szállított az aknából, *Nicolaischacht* pedig csak 2 lovat használt a szállításra.³⁾

1519-ben *Nicolaischacht* munkásai közül 37 ember fizette a városnak a szokásos félbért,⁴⁾ ez időben tehát a bánya még elég élénk üzemben vala.

1536 január 21-én hosszas perlekedés után kiegyeztek a *Radschacht* és *Miklós* társulatok Hodruson, hogy a miklóstárnaiak az ő telérjükön maradjanak, a lapos nagy teléren mélyebbre ne menjenek és hogy a radschachtiak ne legyenek kötelesek ez általuk betöltött aknát kitakarítani.⁵⁾

1541 octóber 7-én adományoztatott Zipszer Bálintnak egy tárna „auf den Galandergang“ Hodruson.⁶⁾

1542 szeptember 15-én Luginsland János bányabíró meg szemlélvén a helyiséget Fasch Istvánnak és Welcht Tadeusnak adományozott egy altárnát „über dem Galander“.⁷⁾

1) Kachelman János: Geschichte d. u. B. III. 125. 1.

2), 3) Selmech városi levéltár.

4) Kachelmann János: Geschichte d. u. B. III. 146. 1.

5), 6), 7) Selmech városi levéltár.

1551 április 26-án eladta Resl Borbála a hodrusi *Collander* nevű bányánál levő $\frac{7}{16}$ birtokából Geiger Márton özvegyének Annának $\frac{3}{32}$ saját részeit 240 frtért, egy forintot 100 denárral számítva.¹⁾

1552 július 26-án szerződést kötöttek az *Altradschacht*, *Busenloch* és *Miklós* társulatok, hogy egymás határait át nem lépik, és egymást mindenben segíteni fogják, de e szerződést a miklóstárnaiak nem tartották meg, 1554 végén bevágtak 2 ölnyire a *Busenlochaltárna* telkébe és nem engedték meg, hogy a határ kijelölése végett a szükséges mérések a miklóstárnai evéseken át megtétessenek.

E miatt *Busenloch* panaszszal járulván a bányabíróshoz, 1555 január 15-én a bányabíró és esküdtjei meg nézték a helyiséget, és január 18-án ítéltetett; hogy a miklóstárnaiak nem jól cselekedtek, s ezért megbüntetendők, az 1552-ben kötött szerződés pedig fenntartandó. *Miklós* társulat fő részese Rubigalli Pál volt.²⁾

E bírói ítélet következtében ugyan azon év márczius 12-én *Busenloch*, *Altradschacht* és *Miklós* társulatok a bányavárosok kiküldötteinek jelenlétében új szerződést kötöttek, melyben megállapították a határ, és megengedtetett, hogy egymás telkein átjárhassanak.³⁾ E szerződés annyiban érdekes, hogy a határvonalak iránya a tájoló órája szerint van kifejezve.

Ettől kezdve azonban gyorsan hanyatlott *Miklóstárna* üze-me, és a század vége felé már veszteséggel működő vállalat volt.

1593 április 13-án Günther János suszter Hodruson elajándékozta a *Gallander* bánya $\frac{1}{16}$ részét Tarkha László tanácsnoknak.⁴⁾

1594 márczius 29-én Schmelnitzer Gergely és Wunderlich András ajándékoznak a *Neu-Galander* nevű bányából Rumpf Józsefnek $\frac{2}{16}$ részt, Hörchl Györgynek $\frac{2}{16}$ részt és Freiwalder Mártonnak $\frac{2}{16}$ részt.⁵⁾

¹⁾ Selmeczi bányabírószági jegyzőkönyv.

²⁾ Selmecz városi levéltár.

³⁾ Kachelmann János kiadatlan iratai.

^{4), 5)} Selmeczi bányabírószági jegyzőkönyv.

Ez utóbbi bányák valószínűleg külön társulat vállalatai voltak, a *Miklóstárna* üzeme ekkor már szünetelt, és úgy a *Galander* mint a *Miklós* bánya csak 1618-ban említetik még egyszer, midőn a részesek kimutattatnak. E kimutatás szerint voltak a *Gallander* részesei:

A kincstár, Lorberer után	$\frac{5}{16}$, $\frac{1}{32}$	részsel
„ „ Khielmann után	$\frac{1}{32}$, $\frac{1}{64}$	„
Brennerszövetkezet	$\frac{2}{16}$, $\frac{1}{64}$	„
Puchler Lipót	$\frac{4}{16}$, —	„
Vichter János	$\frac{1}{16}$, —	„
Tarkha László	$\frac{2}{16}$, —	„
Tschermakhné	—, $\frac{1}{32}$	„ ¹⁾

A *Katalin* bánya felett fekvő *Miklós* bánya részesei pedig voltak:

A kincstár Khielmann után	$\frac{2}{16}$, $\frac{1}{32}$, $\frac{1}{64}$	részsel
„ „ Lorberer után	$\frac{2}{16}$, —, —	„
Brennerszövetkezet	$\frac{8}{16}$, $\frac{1}{32}$, $\frac{1}{64}$	„
Theiningger család	$\frac{2}{16}$, $\frac{1}{32}$, —	„ ²⁾

Lehetséges, hogy ez az utóbbi *Miklós* bánya nem az *Altradschacht* szomszédságában fekvő *Miklós* bánya volt, hanem a hodrusi fő völgyben a *Thiergarten* közelében levő *Katalintárna* felett feküdt, ami annál valószínűbb, mert főrésze a Brennerszövetkezet vala; az *Altradschacht* melletti *Galander* vagy *Miklóstárna* pedig, melynek régi főrésze Rubigalli Pál volt, az összes Rubigalli-féle bányabirtokkal együtt a kincstár kezébe jutott.

¹⁾, ²⁾

Selmeczi bányabírószági jegyzőkönyv.